

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 16-02-4901

ניתן ביום 17 יוני 2018

המערער

המוסד לביטוח לאומי

המשיבה

לפני: הנשיא (בדימוס) יגאל פליטמן, סגן הנשיאה אילן איטח, השופטת לאה גליקסמן,
השופטת סיגל דוידוב – מוטולה, השופט רועי פוליאק
נציגת ציבור (עובדים) גב' חיה שחר, נציגת ציבור (מעסיקים) גב' ברכה סמו

בשם המערער – עו"ד רועי קרת
בשם המשיבה – עו"ד יאיר מאק

פסק דין

השופטת לאה גליקסמן:

1. ערעור זה סב על פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים (השופטת (כתוארה אז) דיתה פרוזיינין ונציגי הציבור מר אלי קדוש ומר נמרוד מישאלי; ב"ל 15-01-55289), שבו נתקבלה תביעתה של המשיבה לתשלום הפרשי מענק בעד פגיעה בעבודה. המחלוקת בין הצדדים היא אופן ישום הוראת סעיף 296 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] תשנ"ה – 1995 (להלן – **חוק הביטוח הלאומי** או **החוק**) על תשלום גמלת נכות מעבודה בכלל, ועל תשלום מענק בגין פגיעה בעבודה, על פי סעיף 107 לחוק בפרט.

התשתית העובדתית

2. בתקופה הרלוונטית לתביעה שימשה המשיבה כחוקרת בסניף ירושלים של המוסד לביטוח לאומי. כיום היא משמשת בתפקיד מנהלת מחלקת גמלאות בסניף ירושלים של המוסד לביטוח לאומי.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

3. ביום 25.12.2011 הגישה המשיבה תביעה להכרה בפגיעתה ביד כפגיעה בעבודה בעילת המיקרוטראומה.
4. בהחלטה מיום 21.8.2012 הכיר המוסד בפגיעה בידה של המשיבה כפגיעה בעבודה.
5. ביום 14.4.2013 הגישה המשיבה תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה. ועדה רפואית קבעה למשיבה דרגת נכות 10%, בתחולה רטרואקטיבית מיום 7.4.2010.
6. על יסוד דרגת הנכות, הייתה המשיבה זכאית למענק חד פעמי השווה לקצבה חודשית במכפלה של 43 חודשים. אולם, המוסד הודיע למשיבה כי נוכח העובדה שהשתהתה בהגשת התביעה היא זכאית למענק בשיעור של קצבה חודשית במכפלה של 19 חודשים בלבד. נציין, כי במהלך הדיון בתביעה הבהיר המוסד כי המשיבה זכאית לקצבה חודשית במכפלה של 27 חודשים, לאחר שניכה מתקופת השיהוי את התקופה בת 8 חודשים שבה טופלה תביעתה של המשיבה במוסד לביטוח לאומי.

הוראות החוק הרלוונטיות

7. סעיף 296 לחוק הביטוח הלאומי:

- (א) כל תביעה לגמלת כסף, תוגש למוסד לביטוח תוך שנים עשר חודשים מהיום שבו נוצרה עילת תביעה.
- (ב) (1) הוגשה התביעה אחרי המועד האמור בסעיף קטן (א), וקבע המוסד כי התובע זכאי לגמלה בעד תקופה שקדמה להגשת התביעה, תשולם לו הגמלה שהוא זכאי לה, ובלבד שלא תשולם גמלה בעד תקופה העולה על 12 חודשים שקדמו בתכוף לפני החודש שבו הוגשה התביעה כאמור; היתה התביעה שהוגשה כאמור, למענק או לגמלה אחרת שאינה משתלמת בעד תקופה מסוימת, ישולמו המענק או הגמלה האמורים, בתנאי שבחודש שבו הוגשה התביעה למוסד, טרם חלפו 18 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכים בגמלה;

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

(2) ...

(1ב)

(ג) ...

8. סעיף 107 לחוק הביטוח הלאומי:

(א) נכה עבודה כאמור בסעיף 104(ג) ישלם לו המוסד מענק בסכום המתקבל מהכפלת קצבה חודשית, בארבעים ושלוש; הוגשה תביעה לגמלה לפי סימן זה לאחר שתמו 12 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכים במענק, ישולם המענק, על אף האמור בסעיף 296(ב), ובלבד שסכום המענק יופחת בסכום השווה לקצבה חודשית כפול במספר החודשים שמתום 12 החודשים האמורים ועד החודש שבו הוגשה התביעה.

(ב) ...

(ג) ...

(ההדגשה הוספה – ל.ג.)

פסק דינו של בית הדין האזורי

9. במסגרת ההליך בבית הדין האזורי המשיבה לא חלקה על כך שיש להביא בחשבון לעניין השיהוי על פי סעיף 296 לחוק את התקופה שממועד תחילת הנכות על פי החלטת הוועדה הרפואית (7.4.2010) עד מועד הגשת התביעה למוסד (25.12.2011), העומדת בסך הכל על 20 חודשים, כך שבניכוי 12 החודשים על פי סעיף 296 לחוק חל שיהוי בן שמונה חודשים.
10. המוסד לביטוח לאומי לא חלק על כך שלעניין תקופת השיהוי על פי סעיף 296 לחוק אין להביא בחשבון את פרק הזמן שבו טופלה התביעה לדמי פגיעה שהגישה המשיבה, שעמד על שמונה חודשים.
11. המחלוקת בין הצדדים הייתה האם לעניין תקופת השיהוי על פי סעיף 296 לחוק יש להביא בחשבון את פרק הזמן שבין מועד אישור תביעתה של המשיבה (21.8.2012) לבין מועד הגשת התביעה לקביעת דרגת נכות (14.4.2013), העומד גם כן על שמונה חודשים.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

12. בית הדין האזורי קיבל את טענתה של המשיבה, שלפיה לא חל שיהוי בהגשת תביעתה לקביעת דרגת נכות, כמפורט להלן:
- 12.1. בעניין גור [עב"ל (ארצי) 18257-10-13 אילן גור – המוסד לביטוח לאומי (31.12.2014)] נפסק כי הן תביעה לתשלום דמי פגיעה והן תביעה לקביעת דרגת נכות הינן בגדר "תביעה לגמלת כסף", כאמור בסעיף 296(ב) לחוק. קביעה זו תומכת בטענתה של המשיבה כי על פי הוראות סעיף 107(א) לחוק נוצרו "התנאים המזכים במענק" רק לאחר שהמוסד הכיר בתביעתה ביום 21.8.2012. מכאן, שכל עוד לא חלפו 12 חודשים ממועד ההכרה בתביעה, לא השתתה המשיבה בהגשת תביעתה לקביעת דרגת נכות.
- 12.2. משמעות עמדתו של המוסד לביטוח לאומי כי יש לראות במשיבה כמי שהשתתה הן בהגשת תביעה להכרה בפגיעה והן בהגשת התביעה לקביעת דרגת נכות היא למעשה כי על המבוטח להגיש יחד עם התביעה להכרה בפגיעה תביעה לקביעת דרגת נכות, כאשר אין זה ברור כלל אם אמנם תיוותר נכות לאחר שיחלים מפגיעתו. מכאן, שעל המבוטח לראות את הנולד ולתכנן את מהלכיו מראש. עמדה זו של המוסד מחייבת את המבוטח להיות בקיא היטב בנבכי אופן הגשת תביעות למוסד, דבר שאולי ניתן לצפות ממבוטח המיוצג על ידי עורך דין, אך אין זו ציפיה סבירה ממבוטח המטפל בענייניו בעצמו.
- 12.3. על יסוד האמור, יש להפחית מהמענק שהמשיבה זכאית לו שמונה חודשי שיהוי בלבד (פרק הזמן שממועד תחילת דרגת הנכות עד למועד הגשת התביעה להכרה בפגיעה, בניכוי 12 חודשים על פי סעיף 296 לחוק), אולם אין לראות בהגשת התביעה לקביעת דרגת נכות שמונה חודשים לאחר שהוכרה הפגיעה בעבודה בגדר שיהוי. כאמור, המוסד לביטוח לאומי הסכים כי אין להביא בחשבון לעניין שיהוי את התקופה שבה תביעתה של המשיבה טופלה על ידי המוסד.
13. נוכח האמור, חויב המוסד לביטוח לאומי לשלם למשיבה מענק נוסף בשיעור של 8 קצבאות חודשיות.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 16-02-4901

הדיון בערעור:

14. דיון ראשון בערעור התקיים ביום 6.4.2017, ובמהלכו הועלתה האפשרות להרחבת הרכב בית הדין שידון בהליך.
15. בהחלטה מיום 10.5.2017 נקבע כי נוכח השאלה העומדת להכרעה בהליך – מהי התקופה שתיחשב כשיהוי המצדיק הפחתה ממענק נכות מעבודה על פי סעיף 107 לחוק - יש הצדקה להרחבת ההרכב שידון בהליך.
16. דיון נוסף לפני ההרכב המורחב התקיים ביום 31.10.2017.

טענות המוסד לביטוח לאומי:

17. מהוראת סעיף 296 לחוק עולה כי הכלל הוא שכל תביעה תוגש בתוך 12 חודשים למוסד. אם הוגשה התביעה לאחר 12 חודשים, אזי ככל שמדובר במענק חד פעמי ישולם המענק בתנאי שטרם חלפו 18 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכים במענק. בנוסף, נקבע בסעיף 107 לחוק שאם מדובר במענק בשל דרגת נכות מעבודה, אז לאחר שיהוי של מעל 12 חודשים מהיום שבו נוצרו התנאים המזכים במענק, יופחת המענק בכפולת חודשי השיהוי.
18. לא היה מקום להחיל את הפסיקה בעניין גור על המקרה הנדון, ולקבוע כי אין למנות את החודשים ממועד ההכרה בפגיעה ועד למועד הגשת התביעה לקביעת דרגת הנכות כשיהוי. קביעה זו של בית הדין האזורי מנוגדת לפסיקה עניפה של בית דין זה, שבה נקבע כי המועד "שבו נוצרו התנאים המזכים במענק" לעניין סעיף 107 לחוק הוא מועד תחילת הנכות על פי החלטת הוועדה הרפואית; קביעתו של בית הדין האזורי מנוגדת גם לפסיקה שלפיה קיים שוני בין הזכאות לגמלה לבין הזכאות לתשלום [עב"ל (ארצי) 96/03 דוד פריג' – המוסד לביטוח לאומי (31.12.2003); להלן – עניין פריג'; עב"ל (ארצי) 1304/04 עמירם כץ – המוסד לביטוח לאומי (31.12.2007); להלן – עניין כץ], וכאמור, בהתאם לפסיקה המועד הקובע לעניין תחולתו של סעיף 107 לחוק בעניינה של תביעה בעילת המיקרוטראומה הוא מועד תחילת דרגת הנכות על פי החלטת הוועדה הרפואית. קביעה זו חזרה ונשנתה בשורה ארוכה של פסקי דין, ולאחרונה בעניין דרעי [עב"ל (ארצי) 6981-11-13 שלמה דרעי – המוסד לביטוח לאומי (6.8.2015); להלן – עניין דרעי].

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

לפיכך, לאחר עיכוב של 12 חודשים ממועד תחילת הנכות, כל שיהוי נוסף בהגשת התביעות, הן תביעה לדמי פגיעה והן תביעה לקביעת דרגת נכות, יש להפחית ממענק הנכות. במקרה הנדון, משנקבע על ידי הוועדה הרפואית כי מועד תחילת הנכות הוא יום 7.4.2010, הרי שמניין 12 החודשים להגשת התביעה החל במועד זה, וכל חודש לאחר מלוא 12 חודשים מיום 7.4.2010 הוא בגדר שיהוי, למעט פרק הזמן שבו טופלה התביעה להכרה בפגיעה בעבודה על ידי המוסד.

גישתו של בית הדין האזורי עשויה להביא למצב שבו ישתהה מבוטח בהגשת תביעתו 24 חודשים, 12 חודשים מיום תחילת הנכות ועד למועד הגשת תביעתו לדמי פגיעה, ו- 12 חודשים נוספים מיום הכרת המוסד ועד להגשת התביעה לקביעת דרגת נכות, ושיהוי זה לא יימנה כלל. קביעה כאמור עומדת בניגוד לרצון המחוקק לעודד את המבוטחים להגשת תביעותיהם למוסד בסמוך לפגיעתם, וזאת בשל היות הקצבה תחליף שכר המיועדת לקיום שוטף ולא לצבירת "קופת חיסכון" לאחר זמן, וכמו כן בשל הפגיעה ביכולת המוסד לערוך תכנון תקציבי של הוצאות המוסד לחלוקת גמלאות עתידיות. בנוסף, יש לעודד מבוטחים להגיש תביעות בסמוך למועד היווצרות הנכות, על מנת שהוועדות הרפואיות יבדקו את המבוטחים בזמן אמת על סמך מצבם בפועל, ולא יעריכו את נכותם בדיעבד על סמך מסמכים רפואיים בלבד.

19. אשר להסתמכות בית הדין האזורי על פסק הדין בעניין גור טען המוסד בסיכומי הטענות כי בעניין גור לא נדונה כלל שאלת הזכאות למענק אלא לגמלה חודשית; ההסדר שבסעיף 107 לחוק הוא הסדר ספציפי ומיטיב מעבר להוראות סעיף 296 לחוק, ולאור הפסיקה הענפה, לרבות עניין דיעי שניתן לאחר עניין גור, אין לראות בו שינוי ההלכה; בנוסף, הקביעה בעניין גור הייתה בנסיבותיו, בו לא היה שיהוי בהגשת התביעה לדמי פגיעה למוסד, אלא השיהוי בהכרה בפגיעה היה נעוץ בדחיית התביעה הראשונה לדמי פגיעה על ידי המוסד. בענייננו, מלכתחילה השיהוי היה נעוץ בהתנהלות המשיבה, אשר הגישה את תביעתה הראשונית לדמי פגיעה בחלוף כ- 20 חודשים ממועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית, ולאחר מכן השתהה פרק זמן נוסף בהגשת תביעתה לקביעת דרגת נכות. מעבר לכך, בעניין שקד [עב"ל (ארצי)

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

11-09-57366 שקד – המוסד לביטוח לאומי (25.2.2015)) נפסק כי התביעות להכרה ולקביעת דרגת נכות שלובות זו בזו, ואך ורק כאשר לא היה שיהוי בתביעה הראשונה לא יימנה השיהוי [עד ל- 12 החודשים] בתביעה השנייה. לפיכך, כאשר המבוטח השתהה כבר בתביעתו הראשונה להכרה בפגיעה בעבודה, יש למנות את מלוא חודשי השיהוי שחלפו עד להגשת תביעתו השנייה. נציין, כי בטיעון בדיון הראשון לפני המותב טען המוסד לביטוח לאומי כי הלכת שקד חלה רק עת המבוטח זכאי לגמלה חודשית, ואילו עת המבוטח זכאי למענק חל ההסדר הספציפי שנקבע בסעיף 107 לחוק, ועל כן ניתן ללמוד מהפסיקה בעניין דרעי, שניתנה לאחר הפסיקה בעניין גור ובעניין שקד. כמו כן נטען כי הן בעניין גור והן בעניין שקד היה אלמנט נוסף – הפגיעה בעבודה לא הוכרה על ידי המוסד אלא רק במסגרת הליך משפטי, ועל כן נוכח המצג שהוצג למבוטח, שלפיו לא קמה לו זכאות לפני ההכרה בתביעה, נפסק כי אין להביא במניין תקופת השיהוי את התקופה שבין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלת נכות. לפיכך, הלכת גור נפסקה לנסיבותיו המיוחדות של המקרה, דהיינו אי הכרה בפגיעה בעבודה על ידי המוסד לביטוח לאומי. בד בבד, בדיון הראשון ביקש המוסד לבחון שנית את הלכת גור והלכת שקד. גם בדיון לפני ההרכב המורחב עלה כי לגישת המוסד הפרשנות שניתנה להוראות החוק בעניין גור אינה עולה בקנה אחד עם לשון החוק, ומועד היווצרות העילה לעניין סעיף 107 לחוק הוא מועד התאונה או מועד פרוץ המחלה. בתשובה לשאלת בית הדין האם יש עיגון בחוק לפרקטיקה שלפיה לא מובאת בחשבון לעניין תקופת השיהוי תקופת הטיפול בתביעה במוסד השיב ב"כ המוסד כי אכן הדבר לא מעוגן בחוק אלא בפרשנות הפסיקה. בתשובה לשאלת בית הדין היכן נקבע בחוק כי יש להגיש את התביעה לקביעת דרגת נכות ביחד עם התביעה להכרה בפגיעה בעבודה טען ב"כ המוסד כי העניין אמנם לא נקבע בחוק, אולם גם לא נקבע כי הדבר אינו אפשרי. מכל מקום, בטופס התביעה לפגיעה בעבודה בעילה של מחלת מקצוע (או מחלת מקצוע ומיקרוטראומה) מופיעה הערה המבהירה למבוטח כי ככל שהפגיעה בעבודה גרמה לנכות עליו להגיש את התביעה לקביעת דרגת נכות בעבודה בתוך 12 חודשים ממועד הופעת המחלה או הליקוי הרפואי, וכי הגשת התביעה במועד מאוחר יותר עלולה לפגוע בזכות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

לגמלה כולה או חלקה, וכי ניתן להוסיף פסקה זו גם לטופס הכרה בפגיעה בעבודה עת מדובר באירוע תאונתי.

20. המוסד הפנה את תשומת הלב לכך שבהתאם להסכמה שניתן לה תוקף של פסק דין בעניין **רוש** [עב"ל (ארצי) 52070-03-12 רוש – המוסד לביטוח לאומי (14.10.2013)] במכתב ההכרה כפגיעה בעבודה מצוין כי ככל שהמבוטח לא יגיש תביעתו לקביעת דרגת נכות בתוך 12 חודשים ממועד התאונה יכול ותופחת זכאותו בהתאם לסעיפים 296 ו-107 לחוק, וזאת מעבר למידע שנמסר באותו נושא עד אותה עת בטפסי המוסד ובאתר האינטרנט.

21. **לסיכום** טען המוסד כי נוכח העובדה שבעניינה של המשיבה הפגיעה בעבודה היא מסוג מחלת מקצוע או מיקרוטראומה, הרי שבהתאם להוראות החוק והפסיקה העניפה של בית דין זה, נוכח קביעת הוועדה הרפואית כי מועד תחילת הנכות הוא יום 7.4.2010, התנאים המזכים במענק התקיימו ביום 7.4.2010, ויש להפחית מחודשי המענק את החודשים שחלפו מתום 12 חודשים מיום 7.4.2010, דהיינו החודשים שחלפו מיום 7.4.2010, עד למועד הגשת התביעה לקביעת דרגת הנכות (14.4.2013), בניכוי חודשי הטיפול בתביעה על ידי המוסד לביטוח לאומי, קרי הן את החודשים טרם הגשת התביעה לדמי פגיעה (25.12.2011) והן את החודשים ממועד ההכרה בפגיעה בעבודה (21.8.2012) עד למועד הגשת התביעה לקביעת דרגת הנכות (14.4.2013), ובסך הכל 16 חודשים.

טענות המשיבה:

22. פסיקתו של בית הדין האזורי עולה בקנה אחד עם הלכת **גור**, כפי שאושרה בהלכת **שקד**, והמוסד לא הצביע על כל טעם לסטות ממנה ולשנותה. פסקי הדין עליהם הסתמך המוסד אינם רלוונטיים, וגם הפרקטיקה הנהוגה במוסד הפוכה לטענות המוסד בערעור זה.

23. **אשר לפרקטיקה הנהוגה במוסד** טענה המשיבה כי המוסד אינו מאפשר הגשת תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה בטרם הוכרה התביעה לפגיעה בעבודה. מכאן, כלל לא ניתן להגיש תביעה לקביעת דרגת נכות בטרם אישור התביעה לפגיעה בעבודה. רק עת מבוטח מיוצג על ידי עורך דין הבקיא בחוק ועומד על כך, מתאפשר למבוטח להגיש בד בבד תביעה להכרה בפגיעה מעבודה ותביעה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

לקביעת דרגת נכות, והאחרונה אינה מטופלת עד להכרה בפגיעה בעבודה. אילו הפרקטיקה הייתה הגשת התביעות במשולב, המוסד היה מנהיג טופס אחד ולא שני טפסים. כמו כן, רק לאחר אישור התביעה לדמי פגיעה ניתן לדון בתביעה לקביעת דרגת נכות. עוד ציינה המשיבה כי בניגוד להתחייבותו של המוסד בעניין רוש, במכתבי הכרה בפגיעה בעבודה המוסד לביטוח לאומי אינו מציין את ההשלכות שעלולות להיות להגשת תביעה לקביעת דרגת נכות לאחר חלוף 12 חודשים ממועד התאונה.

24. **בהתאם לפסיקה בעניין גור ושקד**, הגשת תביעה לקביעת דרגת נכות בתוך 12 חודשים מיום אישור התביעה לדמי פגיעה אינה נגועה בשיהוי. בעניין שקד, קבע בית הדין הארצי במפורש כי יש לדחות את עמדת המוסד לביטוח לאומי שלפיה מיצוי מלוא תקופת הזכאות הרטרואקטיבית לגמלת נכות מחייב את המבוטח להגיש את תביעתו לקביעת דרגת נכות יחד ובמשולב עם התביעה להכרה בפגיעה בעבודה, וכי באותם מקרים שבהם נדרש המבוטח להגיש שתי תביעות בגין אותה פגיעה, תביעה אחת להכרה בפגיעה בעבודה ותביעה שנייה לקביעת דרגת הנכות, הרי שלעניין הוראת סעיף 296 לחוק יש לראות את מועד ההכרה בפגיעה בעבודה כמועד היווצר העילה לעניין התביעה לקביעת דרגת נכות. המוסד לביטוח לאומי לא הצביע על טעם המצדיק שינוי ההלכה בעניין גור ושקד, והלכה זו תואמת את הפרקטיקה הנהוגה במוסד שלפיה המוסד לא מקבל תביעה לקביעת דרגת נכות ולא מטפל בה, בטרם ניתנה החלטה בתביעה להכרה כפגיעה בעבודה. בנוסף, אין הצדקה לאבחנה בעניין זה בין תביעה המזכה בגמלה חודשית לבין תביעה המזכה במענק.

25. **בהתייחס לפסיקתו של בית דין זה בעניין כץ** טענה המשיבה כי השאלה שעמדה להכרעה באותו עניין הייתה האם יש למנות את השיהוי ממועד ההכרה לדמי פגיעה או ממועד תחילת הנכות על ידי הוועדה. המשיבה אינה חולקת על כך שיש למנות את השיהוי ממועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית, אלא שבמניין תקופת השיהוי אין להביא בחשבון את 12 החודשים שבין ההכרה בפגיעה בעבודה לבין הגשת התביעה לקביעת דרגת נכות, כפי שקובעים מפורשות פסקי הדין בעניין גור ושקד.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

26. בהתייחס לתביעה בעילת מיקרוטראומה טענה המשיבה כי ככלל, מי שנפגע במיקרוטראומה אינו מגיש תביעה באופן מיידי לאחר הופעת הסימפטומים לפגיעה, כגון כאב, אלא מגיש את התביעה ככל שהסימפטומים מתמידים או חלה בהם החמרה. ברוב המקרים, הוועדה הרפואית קובעת את מועד תחילת הנכות למועד התלונה הראשונה (על אף שאין זה תמיד נכון), ושיעור המענק נפגע מכך. קבלת גישת המוסד שלפיה יש למנות בתקופת השיהוי גם את פרק הזמן שבין מועד ההכרה בפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת התביעה לקביעת דרגת נכות תעצים את הפגיעה במבוטחים.

הכרעה

27. לאחר בחינת טענות הצדדים וכלל החומר שבתיק, הגענו לכלל מסקנה כי דין ערעורו של המוסד להידחות. נסקור תחילה את התשתית הנורמטיבית – הוראות החוק והפסיקה – ולאחר מכן את טעמינו לדחיית ערעורו של המוסד לביטוח לאומי.

התשתית הנורמטיבית:

28. לשם הנוחות, נביא בשנית את הוראות החוק הרלוונטיות:

28.1 סעיף 296 לחוק:

- (א) כל תביעה לגמלת כסף, תוגש למוסד לביטוח תוך שנים עשר חודשים מהיום שבו נוצרה עילת תביעה.
- (ב) (1) הוגשה התביעה אחרי המועד האמור בסעיף קטן (א), וקבע המוסד כי התובע זכאי לגמלה בעד תקופה שקדמה להגשת התביעה, תשולם לו הגמלה שהוא זכאי לה, ובלבד שלא תשולם גמלה בעד תקופה העולה על 12 חודשים שקדמו בתכוף לפני החודש שבו הוגשה התביעה כאמור; היתה התביעה שהוגשה כאמור, למענק או לגמלה אחרת שאינה משתלמת בעד תקופה מסוימת, ישולמו המענק או הגמלה האמורים, בתנאי שבחודש שבו הוגשה התביעה למוסד, טרם חלפו 18 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכים בגמלה;
- (2) ...
- (ב1) ...
- (ג) ...

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

28.2. סעיף 104 לחוק:

- (א) נסתיימה תקופת דמי הפגיעה לפי סימן ד' והמבוטח הגיש תביעה לגמלה לפי סימן זה ונמצא נכה עבודה כתוצאה מהפגיעה בעבודה, ישלם לו המוסד קצבה או מענק לפי סימן זה.
- (ב) קצבה לפי סעיף 105 או סעיף 106, לפי דרגת הנכות, תשולם לנכה עבודה שדרגת נכותו היא אחת מאלה:
 (1) דרגה יציבה של 20% ומעלה;
 (2) דרגה שאינה יציבה של 9% ומעלה.
- (ג) מענק לפי סעיף 107 ישולם לנכה עבודה שדרגת נכותו היא דרגה יציבה והיא פחותה מ- 20% אך אינה פחותה מ- 9%.

28.3. סעיף 107 לחוק:

- (א) נכה עבודה כאמור בסעיף 104(ג) ישלם לו המוסד מענק בסכום המתקבל מהכפלת קצבה חודשית, בארבעים ושלוש; הוגשה תביעה לגמלה לפי סימן זה לאחר שתמו 12 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכים במענק, ישולם המענק, על אף האמור בסעיף 296(ב), ובלבד שסכום המענק יופחת בסכום השווה לקצבה חודשית כפול במספר החודשים שמתום 12 החודשים האמורים ועד החודש שבו הוגשה התביעה.
- ... (ב)
 ... (ג)

(ההדגשה הוספה – ל.ג.)

29. להשלמת התמונה נציין כי בכל הנוגע לתקופת השיהוי נוסחם של סעיפים 296 ו- 107 לחוק תוקן פעמיים – בתיקון מס' 19 [ס"ח תשנ"ח 1646 (15.1.1998) ע' 96; להלן- תיקון 19]; ובתיקון מס' 60 [ס"ח תשס"ג 1882 (29.12.2002) ע' 175 (תיקון במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2003), תשס"ג – 2002); להלן – תיקון 60].

30. עובר לתיקון 19 לחוק נוסח הוראת סעיף 296 לחוק הייתה כמפורט להלן:

"כל תביעה לגמלת כסף תוגש תוך שנים עשר חודשים מהיום שבו נוצרה עילת התביעה, אולם רשאי המוסד ליתן גמלה כולה או מקצתה, אף אם נתבעה אחרי המועד האמור".

31. בתיקון 19 לחוק נמחקה הסיפא לסעיף 296, ותחתה באו הוראות סעיף 296(א)

ו- 296(ב) לחוק כמפורט להלן:

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

- (א) כל תביעה לגמלת כסף תוגש למוסד תוך שנים עשר חודשים מהיום שבו נוצרה עילת התביעה.
- (ב) הוגשה התביעה אחרי המועד האמור בסעיף קטן (א), וקבע המוסד כי התובע זכאי לגמלה בעד תקופה שקדמה להגשת התביעה, תשולם לו הגמלה שהוא זכאי לה, ובלבד שלא תשולם גמלה בעד תקופה העולה על 48 חודשים שקדמו בתכוף לפני החודש שבו הוגשה התביעה כאמור; הייתה התביעה שהוגשה כאמור, למענק או לגמלה אחרת שאינה משתלמת בעד תקופה מסוימת, ישולמו המענק או הגמלה האמורים, בתנאי שבחודש שבו הוגשה התביעה למוסד טרם חלפו 48 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכאים בגמלה.

בסעיף 20 לתיקון 19 נקבע כי הוראות תיקון 19 יחולו על תביעה למוסד שהוגשה לאחר מועד תחילתו של התיקון, ביום 1.6.1998.

בתיקון 60 לחוק קוצרה התקופה לתשלום גמלה רטרואקטיבית מתקופה בת 48 חודשים לתקופה בת 12 חודשים, ועת מדובר במענק או גמלה שאינה משתלמת בעד תקופה מסוימת – התקופה קוצרה מ- 48 חודשים ל- 18 חודשים.

32. במקביל לתיקון סעיף 296 לחוק תוקנה הוראת סעיף 107 לחוק. בתיקון מס' 19 לחוק שונה אופן חישוב המענק, ונקבע כי שיעורו יעמוד על מכפלת קצבה חודשית בשבעים, וכי ככל שהוגשה התביעה לגמלה לאחר שתמו 48 חודשים מהחודש שבו נוצרו התנאים המזכאים במענק, יופחת סכום המענק בסכום השווה למכפלת קצבה חודשית במספר החודשים שמתום 48 החודשים האמורים ועד החודש שבו הוגשה התביעה. בתיקון 60 תוקנה שוב הוראת סעיף 107 החוק, והתקופה בת 48 חודשים קוצרה לתקופה בת 12 חודשים. להשלמת התמונה יצוין כי בתיקון מס' 61 לחוק [ס"ח תשס"ג 1892 (1.6.2003)] ע" 458 (תיקון במסגרת חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

2003)) הופחת סכום המענק ממכפלה של קצבה חודשית בשבעים למכפלה של קצבה חודשית בארבעים ושלוש.

33. שאלת היחס בין הוראת סעיף 296 לחוק לבין הוראת סעיף 107 לחוק נדונה רבות בפסיקתו של בית דין זה, עת ההלכה המנחה נקבעה בעניין פריג' ובעניין כץ. כבר בשלב זה נציין, והדברים יובאו בפירוט בהמשך, כי הן בעניין פריג' והן בעניין כץ, ובפסקי הדין שהסתמכו עליהם, למעט במקרה אחד, לא נדונה השאלה המתעוררת בהליך זה - האם לעניין תקופת השיהוי על פי סעיף 107 לחוק יש להביא במניין את פרק זמן שבין מועד ההכרה בפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת התביעה לקביעת דרגת נכות או תביעה לגמלת נכות על פי סעיף 104 לחוק או תביעה למענק על פי סעיף 107 לחוק (להלן יכוננו כל התביעות האלה – **תביעה לגמלה**).

34. בעניין פריג' נדון עניינו של מבוטח, אשר נפגע בתאונת דרכים ביום 11.2.1990 ושולמו לו דמי פגיעה כחוק. את תביעתו לגמלה הגיש ביום 6.8.2000, ונקבעה לו דרגת נכות של 7.5%, החל מיום 26.3.1990. תחילה, שילם לו המוסד מענק על פי דרגת הנכות, אך לאחר מכן המוסד ביטל את תשלום המענק, נוכח השיהוי הממושך – **עשר שנים** – בהגשת התביעה לגמלה. בעניין פריג' טענתו העיקרית של המבוטח הייתה כי המועד שבו **"נוצרו התנאים המזכים במענק"** הוא המועד שבו דנה בעניינו הוועדה הרפואית. כמו כן, התמקד טיעונו של המבוטח בשאלת תחולתו הרטרואקטיבית של תיקון 19 לחוק הביטוח הלאומי, שבו תוקנו הוראות סעיף 296, טיעון שאינו רלוונטי לענייננו. בית הדין הארצי קבע כי "התנאים המזכים במענק" היו קיימים בחודש מרץ 1990, וכי לא הייתה קמה למבוטח זכאות לגמלה גם לפי הדין שקדם לתיקון 19 לחוק, נוכח העובדה שהגיש את תביעתו למוסד למעלה משבע שנים לאחר המועד שבו נוצרו התנאים המזכים במענק. מהאמור עולה, כי בעניין פריג', במועד הגשת התביעה לגמלה חל שיהוי ששלל את זכאותו של המבוטח למענק על פי סעיף 107 לחוק (אפילו לפי הדין שקדם לתיקון 19 לחוק), וכלל לא התעוררה השאלה אם במניין תקופת השיהוי לעניין תשלום המענק יש להביא בחשבון את התקופה שממועד ההכרה ועד למועד הגשת התביעה לגמלה, שכן פער הזמנים ביניהם היה בן עשר שנים.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

בית הדין הארצי הוסיף שיש להבחין בין "הזכאות לגמלה" לבין "הזכאות לתשלום גמלה", וכי התניית תשלום הגמלה במועד הגשת התביעה לגמלה למוסד עולה בקנה אחד עם תכלית תשלומה של הגמלה לשם מתן מענה לצרכי הקיום השוטפים של המבוטח. כן הודגש, כי הזכאות למענק (שעמדה אותה עת על קצבה חודשית במכפלה של 70) לא נשללת ממי שהגיש את תביעתו לאחר חלוף תקופת ה- 48 חודשים, אלא רק מופחתת במספר חודשי השיהוי.

35. בעניין כץ נדון עניינו של מבוטח אשר הוכרה תביעתו להכיר בסרטן עור עקב חשיפה לשמש במסגרת עבודתו כפגיעה בעבודה. התביעה למוסד לביטוח לאומי הוגשה בחודש אפריל 2001, והוכרה ביום 23.7.2001. תביעה לגמלה הוגשה ביום 22.8.2001, והוועדה הרפואית קבעה למבוטח דרגת נכות בת 10%, החל מיום 13.11.1994 (המועד שבו הוסר הנגע הסרטני). במועד הרלוונטי, תקופת השיהוי עמדה על 48 חודשים, ואילו שיעור המענק עמד על קצבה חודשית במכפלה של שבעים, והמוסד הודיע לכץ כי שיעור המענק יעמוד על 34 משכורות חודשיות. במהלך ההתדיינות, הסכים המוסד לראות את מועד הגשת התביעה לפגיעה בעבודה (אפריל 2001) כמועד הגשת התביעה לגמלה, כך שהשאלה האם התקופה שבין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה מובאת במניין תקופת השיהוי לעניין תשלום המענק כלל לא נדונה.

בעניין כץ נפסק כי נוכח תכליתו של חוק הביטוח הלאומי, יש לדחות מכל וכל את הטענה כי עילת התביעה קמה במועד שבו בחר הנפגע להגיש את תביעתו למוסד לביטוח לאומי, שכן משמעות טענה זו היא שלעולם תביעה לא תוגש בשיהוי. עילת התביעה גם לא יכולה לקום במועד השרירותי שבו הוכרה התביעה על ידי המוסד, שהרי אז לעולם לא תקום זכאות לגמלה לפני אותו מועד. עם זאת, השתהות המוסד בהכרה בתביעה לגמלה, המונעת בעד המבוטח הגשת תביעה נוספת לגמלה התלויה בהכרה בתביעה הראשונה לגמלה - מצדיקה אי החשבת תקופת השיהוי, לבחינת המועד בו הוגשה למוסד תביעת הגמלה השנייה.

אשר למועד היווצרות עילת התביעה נפסק כי ככל שמדובר בתביעה להכרה באירוע תאונתי כפגיעה בעבודה – עילת התביעה קמה במועד קרות האירוע התאונתי. ככל שמדובר בתביעה להכרה במחלת מקצוע או מיקרוטראומה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

כפגיעה בעבודה ובהעדר זכאות לדמי פגיעה – עילת התביעה קמה במועד תחילת הנכות, שאז קמה הזכאות לגמלה, אלא אם הוכח על ידי הנפגע שלא יכול היה להיות מודע לנכותו באותו מועד.

בנסיבות המקרה הנדון, לא הייתה מניעה שהמבוטח יגיש את תביעתו להכרה בנגע העור ממנו סבל כפגיעה בעבודה עוד בשנת 1994, ומיד לאחר מכן או אפילו בד בבד יגיש תביעתו למוסד לתשלום גמלת הנכות. על כן, נוכח לשונם של סעיפים 107 ו-296 במועד הגשת התביעה, נפסק כי בדין הופחת שיעור המענק ששולם למבוטח ממכפלה של קצבה חודשית ב-70 למכפלה של קצבה חודשית ב-34.

בית הדין הדגיש כי לעניין השיהוי אין מקום להבחין בין מבוטח שהגיש תביעה להכרה באירוע תאונתי כפגיעה בעבודה שבע שנים לאחר התרחש האירוע התאונתי, לבין מבוטח שהגיש תביעה להכרה בפגיעה בעבודה בעילת המיקרוטראומה שבע שנים לאחר מועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית.

36. השאלה אם יש להביא בחשבון לעניין תקופת השיהוי את התקופה שממועד ההכרה בפגיעה בעבודה ועד למועד הגשת התביעה לקביעת דרגת הנכות נבחנה במישרין בעניין גור ובעניין שקד.

37. בעניין גור, נדון עניינו של מבוטח שחקן כדורגל, אשר נפגע בעבודה ביום 16.11.2007, והגיש את תביעתו להכרה בפגיעה בעבודה ביום 16.7.2008, דהיינו בטרם חלפו 12 חודשים ממועד הפגיעה. ביום 6.10.2008 נדחתה התביעה, בשל אי הגשת מסמכים. ערר שהגיש המבוטח על ההחלטה התקבל, והפגיעה הוכרה ביום 21.6.2009. תחילה דחה המוסד את התביעה לתשלום דמי פגיעה על פי הוראת סעיף 296(ב) לחוק, אולם דמי הפגיעה שולמו על פי הסדר בהליך משפטי שבו הסכים המוסד שלא להעלות טענת שיהוי ככל שיועברו אליו מסמכים בתוך 45 יום. אחר זאת, ביום 5.5.2010 הגיש המבוטח תביעה לקביעת דרגת נכות, ונקבעו לו דרגות נכות זמניות ונכות צמיתה החל מיום 16.2.2008 (מועד תום תשלום דמי פגיעה). המוסד לביטוח לאומי הודיע למבוטח כי כיוון שהתביעה לקביעת דרגת נכות הוגשה ביום 5.5.2010, הרי שבהתאם להוראת סעיף 296(ב) לחוק תשולם גמלה החל מיום 1.5.2009 בלבד, ולא תשולם גמלה בעד התקופה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

מיום 16.2.2008 עד יום 30.4.2009. בית הדין האזורי אישר את החלטת המוסד ודחה את תביעתו של המבוטח.

ערעור שהגיש המבוטח על פסק דינו של בית הדין האזורי התקבל, ונקבע כי הוא זכאי לגמלה החל מיום 16.2.2008. נפסק, כי בהתאם לסעיף 296 לחוק "כל תביעה" המוגשת בתוך שנה מהיום שבו נוצרה עילת התביעה ומוכרת כמזכה בגמלה, מזכה בגמלה רטרואקטיבית ללא הגבלה, ורק אם התביעה הוגשה לאחר שנה נשללת הגמלה בעד תקופה שקדמה ל- 12 החודשים בתכוף לפני החודש שבו הוגשה התביעה; כלל זה חל על "כל תביעה", ולפיכך יש למנות את התקופה של 12 החודשים הן לעניין תביעה להכרה בפגיעה בעבודה והן לעניין תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה. במקרה הנדון, התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה במתחם הזמן על פי סעיף 296 לחוק, שכן היא הוגשה בטרם חלפה שנה ממועד התאונה. גם התביעה לקביעת דרגת נכות הוגשה בתוך השנה מהמועד שבו נוצרה עילת תביעה זו – מועד ההכרה בפגיעה בעבודה. בנסיבות המקרה, דחיית התביעה לדמי פגיעה מאריכה למעשה את תקופת 12 החודשים הקבועה בסעיף 296 לחוק, כך שהמבוטח לא איבד את זכותו לתשלום הגמלה מעבר ל- 12 החודשים הסמוכים למועד שבו הגיש את תביעתו לגמלה, דהיינו עבור התקופה שקדמה ליום 1.5.2009. לפיכך, המבוטח זכאי לגמלה החל מהמועד שבו נקבעה הנכות – 16.2.2008.

38. בעניין שקד נדונה תביעת אלמנתו של מבוטח שנפטר (להלן – המנוח). המנוח עסק בחקלאות ובעבודות ריתוך תוך חשיפה לאסבסט ולחומרים מסוכנים. מחלת הסרטן במנוח אובחנה ביום 3.1.2005. המנוח הלך לעולמו ביום 30.6.2007. המנוח הגיש תביעה לגמלת נכות כללית ביום 3.3.2005, ולא הוברר אם שולמה לו גמלת נכות כללית עובר לפטירתו אם לאו. אלמנתו הגישה תביעה לגמלת תלויים ביום 5.6.2008. תחילה נדחתה תביעתה על ידי המוסד לביטוח לאומי, אולם במסגרת הליך משפטי הוכרה התביעה בפסק דין שנתן תוקף להודעת המוסד מיום 26.11.2009. ביום 8.2.2010 הגישה האלמנה תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה ולתשלום גמלת נכות מהעבודה, שהייתה אמורה להשתלם למנוח בחייו. ועדה רפואית קבעה למנוח דרגת נכות בשיעור של 100% החל מיום 3.1.2005. תביעת האלמנה לתקופה מיום 3.1.2005 עד 30.5.2007

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

נדחתה בגין שיהוי, ואושרה גמלת נכות מעבודה (בגין המנוח, להבדיל מגמלת תלויים) רק עבור חודש יוני 2007.
בעניין שקד, בחן בית הדין הארצי את השלכות הפסיקה בעניין גור על תביעתה של האלמנה, וקבע כי בעניין גור נפסק כי –

"...כל עוד הגיש המבוטח את התביעה הראשונה [התביעה להכרה בפגיעה בעבודה – ל.ג.] בתוך 12 חודשים ממועד הפגיעה, ולאחר מכן הגיש את התביעה השנייה [התביעה לקביעת דרגת נכות – ל.ג.] בתוך פרק זמן של 12 חודשים ממועד ההכרה בפגיעה, יהיה זכאי לגמלת הנכות החל ממועד תחילת הנכות, אף אם מועד זה קודם ל- 12 חודשים ממועד הגשת התביעה השנייה. בקביעה זו של בית הדין נדחתה למעשה עמדת המוסד לביטוח לאומי לפיה מיצוי מלוא תקופת הזכאות הרטרואקטיבית לגמלת נכות היה מחייב את המבוטח במקרה זה להגיש תביעתו לקביעת דרגת נכות יחד ובמשולב עם התביעה להכרה בפגיעה בפגיעה בעבודה.

...

הנה כי כן, בית הדין הארצי קבע, על דרך הפרשנות, את אופן יישומה של הוראת סעיף 296 לחוק, למקרים בהם נדרש המבוטח למעשה להגיש שתי תביעות בגין אותה פגיעה משהוגשה התביעה הראשונה, שהיא התביעה להכרה בפגיעה בעבודה בתוך 12 חודשים לאחר מועד היווצר העילה, ולאחריה הוגשה התביעה השנייה, בתוך 12 חודשים ממועד ההכרה, יראו למעשה, ועל דרך הפרשנות, ולעניין הוראת סעיף 296 לחוק, את מועד ההכרה בפגיעה בעבודה, כמועד היווצר העילה לעניין התביעה לקביעת דרגת נכות."

בעניין שקד נפסק כי המוסד פעל למעשה בעניינה של האלמנה על פי הלכת גור, שכן הוא הכיר בזכאותה לגמלת נכות (של המנוח) לתקופה של 12 החודשים שקדמה למועד הגשת התביעה לגמלת תלויים, ולא הביא בחשבון כתקופת

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

שיהוי את התקופה שממועד הגשת התביעה ועד למועד ההכרה, וכן את התקופה שממועד ההכרה ועד למועד הגשת התביעה לגמלה, אלא שבעניינה פועלה של הלכת גור הייתה תשלום קצבת נכות בעד חודש אחד בלבד.

אין מקום לשנות את הלכת גור:

39. אף כי המוסד לא טען "בפה מלא" כי יש מקום לשנות את הלכת גור, הוא העלה, במפורש ובמשתמע, טענות כנגדה, ולמעשה ביקש לבחון אותה מחדש. כך, טען המוסד לביטוח לאומי כי הפרשנות שניתנה לסעיף 296 לחוק בהלכת גור "היא סוג של פשרה ... ואינה עולה בקנה אחד עם לשון החוק". כמו כן הבהיר המוסד כי על פי פרשנותו, גם לאחר הלכת גור, יש להביא בחשבון את כל התקופה שממועד היווצר העילה עד למועד הגשת התביעה לגמלה במניין תקופת השיהוי. כך למשל, ככל שתביעה לגמלה מוגשת לאחר חמישה עשר חודשים ממועד הפגיעה, הרי שגם אם התביעה להכרה בפגיעה הוגשה לאחר 8 חודשים ממועד הפגיעה (דהיינו ללא שיהוי), והתביעה לגמלה הוגשה בתוך 7 חודשים ממועד ההכרה, יש להפחית שלושה חודשים מהמענק על פי סעיף 107 לחוק.

40. אנו סבורים, כי אין מקום לשנות מהלכת גור, שבית דין זה חזר עליה ואישר אותה בעניין שקד, דהיינו כי אין למנות במניין תקופת השיהוי לעניין סעיף 296(ב) לחוק תקופה בת 12 חודשים ממועד ההכרה בתביעה עד למועד הגשת התביעה לגמלה. זאת, מטעמים שיפורטו להלן.

41. בהתאם לסעיף 104 לחוק, על מבוטח להגיש תביעה נפרדת ונוספת לצורך קבלת גמלה עקב פגיעה בעבודה, בין אם מדובר בקצבה חודשית ובין אם מדובר במענק, ואין די לצורך כך בתביעה שהגיש להכרה בפגיעה בעבודה ולתשלום דמי פגיעה. אין מחלוקת, כי הזכאות לגמלה מותנית בכך שהוכרה פגיעה בעבודה, וכפי שאישרה ב"כ המוסד בדיון הראשון, מובן שתביעה לגמלת נכות מעבודה אינה מטופלת לפני ההכרה בפגיעה בעבודה. לעתים הגשת התביעה לגמלת נכות מעבודה כרוכה בהיערכות ובהוצאות (איסוף מסמכים רפואיים; פנייה לרופא לשם מתן חוות דעת לצורך הגשתה לוועדה הרפואית; פנייה לגורם שמסייע (בין בתשלום ובין שלא בתשלום) בהגשת תביעות מסוג זה ועוד). מעבר לכך, לעתים

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

רק בחלוף פרק זמן מהפגיעה בעבודה יכול המבוטח לדעת אם נותרה לו נכות כתוצאה מהפגיעה בעבודה. נוכח האמור, **משמדובר בתביעה נפרדת**, אנו סבורים, כפי שנפסק בעניין **שקד**, כי יש לדחות את עמדת המוסד שלפיה מיצוי מלוא תקופת הזכאות הרטרואקטיבית מחייב את המבוטח להגיש **בו זמנית** את התביעה להכרה בפגיעה בעבודה ואת התביעה לגמלה. מששתביעה לגמלה היא **תביעה נפרדת**, ומשניתן להגישה **מהותית**, להבדיל מהגשה טכנית לתיוק במוסד, רק **לאחר** הכרה בפגיעה מעבודה, יש לקבוע כי "מירוץ השיהוי" מתחיל מחדש עם ההכרה בפגיעה בעבודה, כך שעומדת למבוטח הזכות להגיש תביעה לגמלה בתוך שנים עשר חודשים ממועד ההכרה, מבלי שזכויותיו, **כפי שהיו במועד ההכרה בפגיעה בעבודה**, תפגענה.

42. אכן, צודק המוסד בטענתו כי אין קביעה מפורשת בהוראת סעיף 296(ב) לחוק הקובעת כי לאחר מועד ההכרה בפגיעה בעבודה מתחיל "מירוץ השיהוי" מחדש. אולם, גם לא נקבע בסעיף 296(ב) לחוק כי פרק הזמן שבו מטופלת התביעה במוסד לביטוח לאומי לא יובא בחשבון לעניין חישוב תקופת השיהוי, ולמרות האמור אין מחלוקת על כך. כמו כן, לא נקבע בחוק או בתקנות כי על המבוטח להגיש בו זמנית את התביעה להכרה בפגיעה בעבודה ואת התביעה לגמלה. העולה מהאמור הוא שסעיף 296(ב) לחוק והשלכותיו על הזכאות לגמלה במצבים שונים טעונים פרשנות, ומשאין בהוראת החוק מענה לקשת המצבים האפשריים, על בית הדין להשלים את החסר בפרשנות החוק.

43. אכן, בענין **פריג' ובעניין כץ** ובפסקי דין רבים שהלכו בעקבותיהם, נפסק כי ככל שמדובר בתביעה להכרה בפגיעה בעבודה בשל אירוע תאונתי עילת התביעה קמה במועד קרות האירוע התאונתי, וכי ככל שמדובר בתביעה להכרה בפגיעה בעבודה בשל מחלת מקצוע או בעילת המיקרוטראומה עילת התביעה קמה במועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית, אלא אם הוכח על ידי הנפגע לא יכול היה להיות מודע לנכותו באותו מועד. לטענת המוסד, הלכת **גור** והלכת **שקד**, שלפיהן אין להביא בחשבון במניין תקופת השיהוי פרק זמן בן שנים עשר חודשים בין מועד הגשת התביעה לפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה סותרת פסקי דין אלה. לטעמנו, אין זהות בין השאלה באיזה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

מועד נוצרה העילה לבין השאלה באיזה נסיבות תקופה מסוימת לא תובא בחשבון במניין תקופת השיהוי.

44. זאת ועוד. כמובהר לעיל, הן בעניין פריג' והן בעניין כץ לא נבחנה השאלה העומדת להכרעה בהליך זה. כך, בעניין פריג' – נוכח העובדה שהתביעה לגמלה הוגשה למעלה מעשר שנים לאחר מועד ההכרה בפגיעה בעבודה, בעת הגשת התביעה לגמלה פקעה זכותו למענק, גם לאחר ניכוי תקופה בת 48 חודשים, תקופת השיהוי על פי הוראת סעיף 296(ב) לחוק כנוסחו אז, בין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה. כך, בעניין כץ - נוכח הסכמת המוסד לביטוח לאומי לראות במועד הגשת התביעה להכרה בפגיעה בעבודה כמועד הגשת התביעה לגמלה, כלל לא התעוררה השאלה אם במניין תקופת השיהוי על פי סעיף 296(ב) לחוק יש להביא בחשבון את פרק הזמן שבין ההכרה בפגיעה בעבודה לבין הגשת התביעה לגמלה, ככל שאינו עולה על תקופת השיהוי לפי סעיף 296(ב) לחוק. בענייננו, כמובהר לעיל, המשיבה אינה חולקת על כך שיש להביא בחשבון במניין תקופת השיהוי את פרק הזמן העולה על 12 חודשים בין מועד תחילת הנכות על פי החלטת הוועדה הרפואית לבין הגשת התביעה להכרה בפגיעה בעבודה, כפי שנקבע בעניין פריג' וכץ, וכאמור – השאלה המתעוררת בהליך זה כלל לא נדונה בשני פסקי דין אלה.

45. לטענת המוסד, הלכת גור והלכת שקד אינן עולות בקנה אחד עם פסיקה עניפה של בית דין זה. אולם, בחינת הפסיקה שאוזכרה על ידי המוסד לביטוח לאומי, שבה הסתמך בית דין זה על הלכת פריג' והלכת כץ, מעלה כי בפסקי הדין שאוזכרו, התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה בשיהוי משמעותי, כך שכבר בעת הגשתה פקעה הזכות למענק על פי סעיף 107 לחוק, או שהתביעה לגמלה הוגשה בשיהוי משמעותי לאחר שהוכרה התביעה לפגיעה בעבודה. כפועל יוצא מכך, השאלה אם יש למנות במניין תקופת השיהוי תקופה בת 48 חודשים או 12 חודשים, לפי המקרה, שבין מועד הגשת התביעה להכרה בפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת התביעה לגמלת נכות כלל לא נדונה, וברוב המקרים אף הייתה חסרת משמעות.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

ראו:

- עב"ל (ארצי) 1245/02 המוסד לביטוח לאומי – מנחם אעידן (10.5.2004) – התביעה לגמלה הוגשה כעשר שנים לאחר הפגיעה בעבודה שהוכרה ושולמו בעדה דמי פגיעה.
  - עב"ל (ארצי) 1352/02 ויקטור ברבי – המוסד לביטוח לאומי (23.9.2004) – התביעה לגמלה הוגשה כעשרים שנה לאחר ההכרה בפגיעה בעבודה.
  - עב"ל (ארצי) 1142/04 ריקון איוב – המוסד לביטוח לאומי (27.6.2005) – התביעה לגמלה הוגשה בשנת 2002, כעשרים ואחת שנה לאחר שהוכרה הפגיעה בעבודה מיום 7.1.81.
  - עב"ל (ארצי) 1078-04 המוסד לביטוח לאומי – ג'ורג' חייט (7.11.2006) – התביעה לגמלה הוגשה שבע עשרה שנה לאחר שהוכרה הפגיעה בעבודה.
  - עב"ל (ארצי) 1096/04 המוסד לביטוח לאומי – מוריס בדעאן (28.11.2006) – התביעה לגמלה הוגשה כשבע שנים לאחר ההכרה בפגיעה מעבודה, והשאלה שנדונה הייתה קביעת בית הדין האזורי כי מועד היווצרות העילה הוא מועד קביעת דרגת הנכות על ידי הוועדה הרפואית, ונקבע כי קביעה זו אינה יכולה לעמוד. לא נטען על ידי המבוטח כי אין להביא במניין תקופת השיהוי את פרק הזמן שבין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה, ועניין זה לא נדון.
  - עב"ל (ארצי) 24035-05-10 עיאד אלסייד – המוסד לביטוח לאומי (8.3.2011) – התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה כשבע שנים לאחר מועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית.
  - עב"ל (ארצי) 27128-12-10 יוסף בן צבי – המוסד לביטוח לאומי (5.6.2012) – התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה שמונה עשרה שנה לאחר מועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית.
46. בחלק אחר מפסקי הדין שעליהם הסתמך המוסד, אכן הסתמך בית דין זה על האמירות בעניין פריג' ובעניין כץ לעניין מועד היווצר העילה לגמלה, אולם זאת בקשר לשאלות אחרות ולא בקשר לשאלה המתעוררת בהליך זה:
- 46.1 עב"ל (ארצי) 617-09 המוסד לביטוח לאומי – מימון יהודה (29.7.2010) - השאלה שנדונה היא סמכות בית הדין לעבודה לדון בתביעת נזיקין כנגד המוסד לביטוח לאומי, וחובת המוסד לביטוח לאומי לידע את

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

המבוטחים על תיקוני חקיקה. לענייננו יש לציין כי המבוטחים הגישו את תביעתם לגמלת נכות שנים אחדות לאחר המועד שבו הוכרה תביעתם, ולא בתוך שנים עשר חודשים ממועד ההכרה בפגיעה מעבודה.

46.2. עב"ל (ארצי) 28353-04-11 **מישל חדאד** – **המוסד לביטוח לאומי** (15.5.2012) – השאלה שנדונה היא האם עת זכאי המבוטח למענק נוסף על פי סעיף 107 לחוק בשל החמרת מצבו הרפואי, הוא זכאי למענק בשיעורו קודם לתיקון 61 לחוק, אשר הפחית את המענק מ-70 קצבאות חודשיות ל-43 קצבאות חודשיות, וזאת נוכח העובדה שנכותו הוכרה לראשונה לפני תיקון 61 לחוק. נפסק, כי המועד בו נוצרו התנאים למענק בגין החמרת המצב הרפואי הוא אותו מועד שבו נקבעה תוספת לאחוזי נכות עקב ההחמרה.

46.3. עב"ל (ארצי) 6981-11-13 **שלמה דרעי** – **המוסד לביטוח לאומי** (6.8.2015) – גם במקרה זה, כבעניין **מישל חדאד**, נדונה שאלת שיעור המענק (70 קצבאות או 43 קצבאות) שלו זכאי המבוטח עקב החמרה שחלה במצבו הרפואי, וכן נפסק כי לעניין תחולת תיקון 61 לחוק דין נכות שהוכרה בעילת מיקרוטראומה כדין נכות שהוכרה בעילה של מחלת מקצוע.

47. חריג לאמור לעיל הוא פסיקתו של בית דין זה בעניין **דינס** [עב"ל (ארצי) 327/07 **יצחק דינס** – **המוסד לביטוח לאומי** (29.11.2007)], שבו אכן נפסק כי לעניין מניין תקופת השיהוי, נמנית גם התקופה שבין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה. נציין, כי גם בעניין **דינס** נקודת המוצא של בית הדין הייתה כי לא ניתן להגיש בו זמנית את התביעה להכרה בפגיעה בעבודה ואת התביעה לגמלה, ובית הדין המליץ למוסד להוסיף מידע למבוטחים "**כי עליהם להודר בהגשת התביעה לגמלת הנכות מיד עם קבלת תשובת המוסד כי הנפגע הוכר כנפגע בעבודה**".

48. **כללו של דבר**: סקירת הפסיקה המפורטת לעיל מעלה כי אכן בפסיקה עקבית של בית דין זה נקבע כי מועד היווצר עילת התביעה למענק על פי סעיף 107 לחוק הוא מועד תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית. כאמור, קביעה זו אינה שנויה במחלוקת בין הצדדים, שכן גם המשיבה הצהירה בסיכומיה בכתב כי

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

מוסכם עליה שככל שהתביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה למעלה משנים עשר חודשים לאחר מועד תחילת הנכות, יש להפחית מהמענק בשיעור של 43 קצבאות חודשיות את מספר החודשים העולה על שנים עשר חודשים ממועד תחילת הנכות. אולם, בכל הנוגע לשאלה המתעוררת בהליך זה, שעניינה התקופה שבין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה, הרי שכמפורט לעיל, ובניגוד לנטען על ידי המוסד, שאלה זו נדונה לפני הלכת גור כפי הנראה רק במקרה אחד – עניין דינס. בנסיבות אלה, הלכת גור והלכת שקד, כמו גם פסק הדין של בית הדין האזורי מושא ערעור זה, אינם סותרים את פסיקתו של בית דין זה (למעט במקרה אחד – עניין דינס) ואינם בגדר שינוי הלכה מושרשת, כנטען על ידי המוסד. מעבר לכך שהלכת גור והלכת שקד הן ההלכות המאוחרות יותר, אנו סבורים שיש גם טעמים ענייניים להעדפתן, מהנימוקים שפורטו בסעיפים 40 עד 42 לעיל, ואין מקום לסטות מהן, ולשנות את ההלכה כמבוקש על ידי המוסד. יודגש, כי הלכת גור והלכת שקד אינן מבטלות את הקביעה בהלכת פריג' ובהלכת כץ לעניין מועד היווצר העילה, שכן זכויותיו של המבוטח במועד הגשת התביעה לגמלה הן כזכויותיו במועד ההכרה בפגיעה בעבודה, לרבות הפחתת המענק (או הזכות לגמלה) עקב שיהוי, על פי המועד שבו הגיש למוסד את תביעתו להכרה בפגיעה בעבודה.

אין לצמצם את תחולת הלכת גור והלכת שקד:

49. אין בידינו גם לקבל את טענות המוסד שלפיהן יש לאבחן בין נסיבות מקרה זה לבין הנסיבות בעניין גור, שמשמעותן היא צמצום משמעותי של הלכת גור והלכת שקד.

50. אין מקום לקבוע כי הלכת גור חלה רק עת מדובר במבוטח הזכאי לגמלה חודשית ואינה חלה עת מדובר במבוטח הזכאי למענק על פי סעיף 107 לחוק, שכן בהתייחס לשאלה העומדת להכרעה בהליך זה – מניין תקופת השיהוי על פי סעיף 296 לחוק – אין שוני רלוונטי בין מבוטח שזכאי לגמלה חודשית לבין מבוטח הזכאי למענק.

51. נוכח הנימוקים שהובאו לעיל, המצדיקים כי פרק זמן של שנים עשר חודשים בין מועד ההכרה בפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת תביעה לגמלה לא יובא

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

במניין תקופת השיהוי, אנו דוחים גם את הטענה כי יש להחיל את הלכת גור והלכת שקד רק באותם מקרים שבהם תביעתו של המבוטח נדחתה על ידי המוסד לביטוח לאומי והוכרה במסגרת הליך משפטי. יתר על כן. דווקא עת התביעה הוכרה במסגרת הליך משפטי ברוב המקרים המבוטח מיוצג וכפועל יוצא בידיו (באמצעות בא כוחו) ידע ובקיאאות רבים יותר, לרבות מודעות להוראת סעיף 296(ב) לחוק והשלכותיה, מאשר למבוטח שמטפל בענייניו בעצמו, ללא ייעוץ משפטי.

52. איננו מוצאים גם הצדקה להחיל את הלכת גור רק אם התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה בתוך 12 חודשים ממועד היווצר העילה, ובענייננו – תחילת הנכות על פי קביעת הוועדה הרפואית. הנימוקים המצדיקים שלא להביא במניין תקופת השיהוי פרק זמן בן שנים עשר חודשים בין מועד ההכרה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה כוחם יפה גם עת התביעה להכרה הוגשה בשיהוי. מעבר לכך, הטענה שלפיה יש להחיל את הלכת גור רק עת התביעה להכרה בפגיעה בעבודה הוגשה בתוך 12 חודשים ממועד היווצר העילה אינה מתיישבת עם הלכת שקד והתנהלות המוסד בעניין שקד. בעניין שקד, המוסד החיל הלכת גור, בנסיבות שבהן הוגשה התביעה להכרה בפגיעה בעבודה שלוש שנים לאחר מועד תחילת הנכות, והתביעה לגמלה (בגין המנוח, להבדיל מגמלת תלויים) הוגשה כחודשיים וחצי לאחר ההכרה בפגיעה בעבודה.

סוף דבר

53. על יסוד כל האמור לעיל אנו קובעים כי על פי הלכת גור, שאושרה בהלכת שקד, פרק זמן בן 12 חודשים שבין מועד ההכרה בפגיעה בעבודה לבין מועד הגשת התביעה לגמלה, דהיינו תביעה לקביעת דרגת נכות ולגמלה או למענק על פי דרגת הנכות, אינו מובא בחשבון במניין תקופת השיהוי על פי סעיף 296(ב) לחוק, הן לעניין תשלום גמלת נכות חודשית והן לעניין תשלום מענק על פי סעיף 107 לחוק. ככל שהתביעה לגמלה הוגשה לאחר תקופה ארוכה יותר מ- 12 חודשים ממועד ההכרה, במניין תקופת השיהוי יובא רק פרק הזמן שמעל 12 חודשים. לפיכך, ערעורו של המוסד על פסק דינו של בית האזורי שלפיו זכאית המשיבה למענק נוסף בשיעור של 8 קצבאות חודשיות – נדחה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 4901-02-16

54. בשולי הדברים נציין כי המשיבה בהודעתה מיום 18.6.2017 ביקשה כי למרות שלא הוגש על ידה ערעור שכנגד יתאפשר לה לטעון כי הייתה זכאית למענק במלואו, וכי לא הייתה הצדקה להפחתת המענק בגין תקופת השיהוי שקדמה להגשת התביעה להכרה בפגיעה בעבודה, וזאת בשונה מעמדתה בסיכומי הטענות. במהלך הדיון לפני ההרכב המורחב אף נטען כי יש להבחין לעניין מועד תחילת הנכות בין אירוע תאונתי לבין פגיעה בעבודה מסוג מיקרוטראומה. אולם, בסופו של יום, בדיון לפני ההרכב המורחב למעשה חזרה בה המשיבה מטענות אלה ולא עמדה עליהן, ועל כן איננו דנים בהן.
55. **סוף דבר** – ערעור המוסד נדחה. המוסד ישלם למשיבה שכ"ט עו"ד בסך של 5,000 ₪, וזאת בתוך 30 יום מהיום.

ניתן היום, ד' תמוז תשע"ח (17 יוני 2018), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

לאה גליקסמן,
שופטת

אילן איטה,
סגן נשיאה

יגאל פליטמן,
נשיא (בדימוס), אב"ד

רועי פוליאק, שופט

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

גברת ברכה סמו,
נציגת ציבור (מעסיקים)

גברת חיה שחר,
נציגת ציבור (עובדים)